

Recensioner

Ericsson, Stina, Grahn, Inga-Lill & Karlsson, Susanna (red.), 2023: Att analysera interaktion. 324 s. Lund: Studentlitteratur. ISBN 978-91-44136-28-8.

Boken *Att analysera interaktion* utforskar och systematiserar hur interaktion, i dess bredaste form, kan förstås och analyseras. Den riktar sig främst till utbildningar inom språkvetenskap och angränsande områden som sociologi, utbildningsvetenskap och kommunikation. Boken vänder sig enligt författarna främst till »den som möter interaktionsanalys för första gången, men kan även fungera som fördjupning och breddning» (s. 17). I boken kombineras teorier om mänsklig interaktion med praktiska verktyg och metoder för att analysera och förstå dessa processer. Författarna erbjuder en omfattande översikt av både teoretiska och praktiska aspekter av interaktionsanalys, och boken täcker ett brett spektrum av interaktionssituationer: från vardagliga samtal till samtal medierade av exempelvis sociala medier. Till boken hör också ett timplågt videomaterial som används som referens i flera av bokens inledande kapitel.

Boken är uppdelad i två delar, där den första utgör en introduktion till interaktionsanalys och den andra handlar om olika grenar inom forskningsfältet. I den första delen är samtliga kapitel utom transkriptionskapitlet skrivna av bokens redaktörer medan kapitlen i bokens andra del är skrivna av forskare som tillhör olika inriktningar inom interaktionsanalysen. Efter varje kapitel ges tydliga lästips med beskrivningar av vad de rekommenderade texterna berör. I vissa kapitel ges utöver dessa lästips en referenslista med vetenskapliga artiklar, framför allt i bokens andra del.

I de inledande kapitlen introduceras läsaren till fältet interaktionsanalys, med fokus på hur språkliga och icke-språkliga resurser används i samspel för att skapa mening. Här ges en historisk översikt över ämnet, och författarna refererar till en av de viktiga »hörnstenarna» i interaktionsanalys: *deltagarperspektivet* med referens till Schegloff och Sacks (1973) och frågan »Why that now?». Kapitel 2 och 3 ger relativt handfasta och konkreta beskrivningar av hur material samlas in och transkriberas. I transkriptionskapitlet (3) beskrivs även specifik programvara, vilket möjligen gör att boken kan bli otidsenlig tämligen fort då den tekniska utvecklingen på området går snabbt. Nya program som exempelvis DOTE och DOTEBase nämns inte alls. Kapitel 4 och 5 beskriver själva analysprocessen på ett mycket pedagogiskt och tydligt sätt. Ytterligare »hörnstenar» inom interaktionsanalys som turtagning, närhetspar, reparationer och preferensstruktur beskrivs med exempel och hänvisning till Sacks, Schegloffs och Jeffersons klassiska artikel från 1974. På sidan 126 finns också en mycket informativ checklista för datasessioner. De två sista kapitlen i bokens första del behandlar presentation och spridning av forskningsresultat samt etik både kring publikationer och vid datasessioner. Vissa delar av dessa kapitel är mycket allmänt hållna, exempelvis

<https://doi.org/10.61965/sos.v34i.39229>

Språk och stil: Tidskrift för svensk språkforskning, NF 34, 2024. ISSN: 1101-1165 E-ISSN: 2002-4010

beskrivningen av vilka delar som typiskt ingår i en vetenskaplig artikel, men relativt tidigt går författarna också in på vad som specifikt berör interaktionsanalytiska artiklar, såsom hur man väljer samtalsutdrag och hur man beskriver dem. Etikkapitlet (7) beskriver tillvägagångssätt vid etikprövning och nuvarande lagstiftning tämligen ingående, vilket också medför att texten snabbt kan bli inaktuell eftersom en utredning inför en eventuell ny etikprövningslag har blivit färdig och i skrivande stund ligger på regeringens bord för vidare hantering.

Bokens andra del utgörs av nio exempel på tillämpningar av interaktionsanalys. Dessa kapitel är skrivna av forskare som är experter på respektive område, vilket gör dem lite mera specifika än kapitlen i bokens första del. Alla kapitel i del två följer samma struktur. De inleds med rubriken »Att ställa frågor», vilket följs av en del om att samla in och bearbeta forskningsmaterial och sedan en lejonpart under rubriken »Att svara på frågor». Kapitlen avslutas sedan med slutsatser. Detta upplägg är givetvis pedagogiskt och hjälper läsaren att känna igen sig, men det gör också att boken kan upplevas som repetitiv.

Det första kapitlet i del två av boken är skrivet av Jenny Nilsson och behandlar dialektal variation ur ett interaktionellt perspektiv. Kapitlet har en sociolingvistisk ansats, och författaren går in på områden som dialektal anpassning och språkförändring. Kapitlet tar sin utgångspunkt i Auers och Hinskens trestegsmodell (1996) om dialektal anpassning. Det finns emellertid inga referenser till några fonetiska artiklar eller böcker om dialekter, vilket hade varit relevant eftersom just dialektal variation och anpassning huvudsakligen signaleras genom intonationsförlopp och specifika uttal av enstaka språkljud. För den som är intresserad av dialekter och dialektutveckling rekommenderar jag till exempel boken *Vår fonetiska geografi* av Gösta Bruce (2010). En variant av interaktionsanalys som brukar benämnas multimodal behandlas i kapitel 9. Där beskrivs hur multimodala resurser bidrar på olika sätt i interaktion samt hur detta kan beskrivas och analyseras. Multimodalitetsstudier utforskar hur olika aktiviteter skapas genom hur deltagarna hanterar sina kroppar i det rådande sammanhanget. Om man är intresserad av multimodal interaktionsanalys har författarna till detta kapitel nyligen redigerat en bok i ämnet (Broth & Keevalik 2020). Kapitel 10, skrivet av Jan Lindström och Camilla Wide handlar om samtalsgrammatik. Författarna beskriver där hur interaktionsanalys kan användas för att studera hur språkliga strukturer fungerar i interaktionella sammanhang och vilka sambanden är mellan språklig form och betydelse. Vidare följer ett kapitel (11) skrivet av Jenny Myrendal om medierad interaktion i bemärkelsen interaktion som går via någon form av teknisk mellanhand som Facebook eller X. Kapitlet handlar huvudsakligen om reparationer som uppstår när en deltagare inte förstår ett ord. En intressant aspekt är hur författaren visar att samma strukturer som sedan länge är kända i talad interaktion, t.ex. närhetspar, även återfinns i chatt-konversationer. Nästa kapitel (12) är författat av Catrin Norrby och behandlar jämförande (kontrastiva) studier av interaktion, exempelvis jämförelser av sverigesvenska och finlandssvenska ur ett interaktionellt perspektiv. Specifikt undersöks hur olika tilltalssätt som du- respektive ni-tilltal används i de olika språkområdena och kulturerna. I kapitel 13 (Camilla Lindholm) avhandlas studier av interaktioner som involverar personer med kommunikativa funktionsnedsättningar. Detta

område benämns ofta *atypisk* interaktion, men kapitelförfattaren diskuterar också det problematiska med detta begrepp, exempelvis att »atypiskhet» lätt kan associeras med en oönskad syn på människor som atypiska eller typiska. I kapitlet hänvisas bland annat till en översiktsartikel om atypisk interaktion i *Research on Language and Social Interaction* (Wilkinson 2019). I slutet av boken finns ett kapitel på danska och ett på norska, vilket understryker bokens nordiska perspektiv (förutom att det finns data från finlandssvenska i tidigare kapitel). I det danska kapitlet (Janus Spindler Møller) beskrivs hur interaktionsanalys kan användas för att studera flerspråkig interaktion, och bland annat påtalas vikten av att ibland inkludera kompletterande material, exempelvis intervjudata, till det samtalsmaterial som står i fokus. Detta har tidigare varit föremål för debatt mellan forskare inom fältet, och 2012 ägnades ett helt temanummer av *Discourse Studies* åt detta. Innan det avslutande kapitlet på norska kommer ett kapitel (15) skrivet av Karolina Wirdenäs om klassrumsinteraktion där den vid det här laget klassiska IRU-sekvensen (initiativ-respons-utvärdering) beskrivs, liksom utvidgade frågesekvenser. I kapitlet berörs även sedelärande berättande och självpresentation, och den gemensamma nämnaren för alla tre fenomenen är att de utifrån ett interaktionsperspektiv kan betraktas som resurser för lärande. Bokens sista kapitel, skrivet på norska av Rein Ove Sikveland, redogör för en metod, CARM (Conversation Analytic Role-play Method; Stokoe 2014), som i sig utgör en tillämpning av interaktionsanalys som grund för utbildning i kommunikation.

Sammanfattningsvis erbjuder *Att analysera interaktion* en välstrukturerad genomgång av interaktionsanalys, på både teoretisk och praktisk nivå. Boken är särskilt lämpad på grundutbildningar inom de områden den är riktad till: sociologi, utbildningsvetenskap och kommunikation. I boken refereras flera gånger till en annan bok som gavs ut på Studentlitteratur 2020: *Multimodal interaktionsanalys* under redaktion av Mathias Broth och Leelo Keevallik, vilken tar sikte på att fördjupa förståelsen av hur flera modaliteter samtidigt påverkar kommunikationsprocesser. *Multimodal interaktionsanalys* riktar sig primärt till forskare och avancerade studenter med särskilt intresse för multimodalitet inom interaktionsanalys.

Båda böckerna erbjuder värdefulla insikter inom interaktionsanalys, men de skiljer sig åt i metodologiskt djup och applicerbarhet. *Att analysera interaktion* är en mer grundläggande bok som passar en bredare publik, medan *Multimodal interaktionsanalys* är mer specialiserad och riktar sig till forskare som är intresserade av multimodala aspekter av kommunikation.

Litteratur

- Auer, Peter & Hinskens, Frans, 1996: The convergence and divergence of dialects in Europe. New and not so new developments in an old area. I: *Sociolinguistica* 10(1). S. 1–30.
- Broth, Mathias & Keevallik, Leelo, 2020: *Multimodal interaktionsanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Bruce, Gösta, 2010: *Vår fonetiska geografi*. Lund: Studentlitteratur.

- Schegloff, Emanuel A. & Sacks, Harvey, 1973: Opening up closings. I: *Semiotica* 8(4). S. 289–327.
- Sacks, Harvey, Schegloff, Emanuel A. & Jefferson, Gail, 1974: A simplest systematics for the organization of turn-taking for conversation. I: *Language* 50(4). S. 696–735.
- Stokoe, Elizabeth, 2014: The conversation analytic role-play method (CARM): A method for training communication skills as an alternative to simulated role-play. I: *Research on Language and Social Interaction* 47(3). S. 255–265.
- Wilkinson, Ray, 2019: Atypical interaction. *Conversation Analysis and communicative impairments*. I: *Research on Language and Social Interaction* 52(3). S. 281–299.

Christina Samuelsson